

ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ

แบบอย่างการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรกรรม  
: กรณีศึกษาครัวเรือนเกษตรกรรมภาคเหนือตอนบน

Household Saving Pattern in the Agricultural Sector

: A case study in the Upper Northern Region



จิระ บุรีคำ /

รายงานวิจัยฉบับที่ 154

พ.ศ. 2542

มหาวิทยาลัยพายัพ

## กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจากหน่วยงานและบุคคลต่างๆที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทบวงมหาวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้ ในปีการศึกษา 2540 และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพที่ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์พิกุล โค้วสุวรรณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้คำแนะนำเชิงวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปณิต สุภากุล คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ ที่ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และอาจารย์นิสิต พันธมิตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ตรวจสอบรูปการใช้แบบจำลองในการศึกษา

ขอขอบพระคุณเกษตรกรในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน และเกษตรกรตำบลชมภู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่ได้ให้ข้อมูลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งทางด้านการทำการเกษตร การออม และสภาพปัญหาทั่วไปของเกษตรกรอันเป็นประโยชน์สูงยิ่งในการวิจัย

ขอขอบคุณ คุณชนาการ พึ่งธรรม และ คุณเกียรติขจร ทุนอินทร์ ที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณ คุณสาวตรี เจียมพานิชกุล ที่ให้กำลังใจและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ เอกชน และบุคคลอื่นๆที่เคยให้ความช่วยเหลือในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้ระบุนาม

หากสาระของงานวิจัยมียังพึงมีประโยชน์ต่อสังคมและผู้อ่านอยู่บ้าง ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่คุณณรงค์ฤทธิ์ ปัญญาเรือง เพื่อนรักผู้ล่วงลับไป

นายจรัส บุรีคำ

ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ  
มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

ISBN 974 – 671 – 004 - 4

ประเทศ : ไทย

หมายเลขงานวิจัย : 154

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย): แบบอย่างการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรกรรม : กรณีศึกษาครัวเรือน  
เกษตรกรรมภาคเหนือตอนบน

ชื่อเรื่อง(ภาษาอังกฤษ): Household Saving Pattern in the Agricultural Sector : A case study in  
the Upper Northern Region

ผู้เขียน : นายจิระ บุรีคำ

หน่วยงาน : ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

ประเภทเอกสาร : รายงานการวิจัย

รายละเอียดของงานพิมพ์ : รายงานการวิจัยขนาด 98 หน้า

วันที่พิมพ์ : มกราคม 2542

หน่วยงานที่ให้ทุน : ทบวงมหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2540

คำหลัก : การออม ครัวเรือน เกษตรกรรม เกษตรกรรม-ไทย(ภาคเหนือ)

บทคัดย่อ

ก. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาแบบอย่างการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรกรรม : กรณีศึกษาครัวเรือนเกษตรกรรมในภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา 2 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของตัวแปรต่างๆที่มีต่อการออม และ (2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการออมทรัพย์ทั้งการออมในรูปแบบเป็นทางการและครัวเรือนในรูปแบบไม่เป็นทางการ

ข. ระเบียบวิธีวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหลายชั้นตอน (multi stage stratified sampling) ในพื้นที่ที่มีระบบการเพาะปลูกหมุนเวียน รวมทั้งสิ้น 320 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์(questionnaire)หัวหน้าครัวเรือน สำหรับเครื่องมือสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือการจัดแนกพหุ (Multiple Classification Analysis : MCA)

**ค. ผลการวิจัย**

ผลการศึกษาพบว่าในแบบจำลองการออมในรูปแบบเป็นทางการมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนด ( $R^2$ ) เท่ากับ 0.517 โดยตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 95% และสอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษาของการออมในรูปแบบเป็นทางการ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนโดยรายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการออม สมาชิกของครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี และ อายุ 6-14 ปี และการถือครองเครื่องจักรกลการเกษตร โดยการออมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับรายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนและการถือครองเครื่องจักรกลการเกษตร และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสมาชิกของครัวเรือน ส่วนแบบจำลองการออมในรูปแบบไม่เป็นทางการมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนด ( $R^2$ ) เท่ากับ 0.279 และตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 95% และสอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษาคือ การประกันสุขภาพของครัวเรือน โดยการออมของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการประกันสุขภาพของครัวเรือน

สำหรับองค์ประกอบการออมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรมีการออมในรูปแบบเป็นทางการเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ -6,019.23 บาท ซึ่งการออมที่ติดลบแสดงถึงภาระหนี้สินที่ครัวเรือนมีกับสถาบันการเงิน ส่วนการออมในรูปแบบไม่เป็นทางการเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 6,313.14 บาท

**ISBN 974 – 671 – 004 - 4**

**Country : Thailand**

**Research Report Number : 154**

**Name (Thai) : แบบอย่างการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรกรรม : กรณีศึกษาครัวเรือน  
เกษตรกรรมภาคเหนือตอนบน**

**Name (English) : Household Saving Pattern in the Agricultural Sector : A case study in  
the Upper Northern Region**

**Author : Mr. Chira Bureecam**

**Organization : Marketing Department , Faculty of Business Administration, Payap University**

**Document type : Research report**

**Pages : 98**

**Date Printed : January, 1999**

**Original language : Thai**

**Funding organization : Ministry of University Affairs Budget year 1997**

**Key words : Saving, Household, Agricultural, Agricultural – Thai(Northern region)**

#### **Abstract**

##### **A. Scope of the study**

This study is about a household saving pattern in the agricultural sector: A case study in the Upper Northern Region. There are two main objectives: (1) to study the impact on the household saving, and (2) to analyze factors affecting both formal and informal saving.

##### **B. Research Method**

320 household heads participated in the interviews. Multi-stage stratified sampling was used to collect the data in an area using a rotational system of agriculture. A Multiple Classification Technique (MCA) was used for data analysis.

### C. Research Results

The results of this study showed that the Coefficient of Determinant ( $R^2$ ) was 0.517. The statistical significance was 95 %. This supported the hypothesis for formal saving that the annual income of each household was positively related to its saving. On the contrary, as far as the age was concerned, any family of which family members was less than 6 years old and between 6-14 years old, the saving was negatively related. However, the use of agricultural tools was also positively related to the household saving. The Coefficient of Determinant ( $R^2$ ) for the informal saving was 0.279. This significant result indicated that if any household had a health insurance, this would help its more saving.

Nevertheless, any household with the formal saving earns about -6,019.23 baht per year. For a household with the informal saving, it earns about 6,313.14 baht per year. This can be concluded that the household with the formal saving had been in debt with financial institutions.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
<b>บทที่ 1 บทนำ</b>	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	5
<b>บทที่ 2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารอ้างอิง</b>	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการออม	6
2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารอ้างอิง	8
<b>บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย</b>	
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย	12
3.2 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	14
3.3 สมมติฐานการศึกษา	17
<b>บทที่ 4 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง</b>	
4.1 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ที่ทำการศึกษา	18
4.2 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง	21
<b>บทที่ 5 ผลการศึกษา</b>	
5.1 การวิเคราะห์การออมในรูปแบบเป็นทางการของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	44
5.2 การวิเคราะห์การออมในรูปแบบไม่เป็นทางการของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	56
5.3 การทดสอบสมมติฐาน	69

<b>บทที่ 6 บทสรุป และข้อเสนอแนะ</b>	
6.1 บทสรุป	72
6.2 ข้อเสนอแนะ	76
<b>บรรณานุกรม</b>	79
<b>ภาคผนวก</b>	

PAYAP UNIVERSITY



## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1	2
1.2	2
1.3	3
4.1	22
4.2	23
4.3	24
4.4	25
4.5	27
4.6	29
4.7	29
4.8	31
4.9	32
4.10	33
4.11	35
4.12	36
4.13	37
4.14	37
4.15	39
4.16	40
4.17	43
5.1	45
5.2	46
5.3	57
5.4	58

## สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
5.1 การออมในรูปแบบเป็นทางการของครัวเรือนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 25,000 บาท	52
5.2 การออมในรูปแบบเป็นทางการของครัวเรือนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 25,001 - 50,000 บาท	53
5.3 การออมในรูปแบบเป็นทางการของครัวเรือนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 50,001 - 100,000 บาท	54
5.4 การออมในรูปแบบเป็นทางการของครัวเรือนที่มีรายได้ สูงกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	55
5.5 การออมในรูปแบบไม่เป็นทางการของครัวเรือนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 25,000 บาท	65
5.6 การออมในรูปแบบไม่เป็นทางการของครัวเรือนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 25,000 - 50,000 บาท	66
5.7 การออมในรูปแบบไม่เป็นทางการของครัวเรือนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 50,000 - 100,000 บาท	67
5.8 การออมในรูปแบบไม่เป็นทางการของครัวเรือนที่มีรายได้ สูงกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	68